

МІКОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ НА СУМЩИНІ

Найперші відомості з мікофлори Сумщини належать професору Київського університету І. Г. Борнцову. Обстежуючи в 1887 р. Чернігівську губернію, вчений відвідав м. Кролевець, в околицях якого виявив 90 видів Грибів (5 - *Mucoromycota*, 13 - *Ascomycota*, 72 - *Basidiomycota*). На початку ХХ століття викладач Харківського університету, пізніше завідувач відділом фітопатології сільськогосподарської станції А. О. Потебня займався вивченням біологічних особливостей і поширення грибів-паразитів. У його працях згадуються 5 видів *Erysipheles* і 2 види роду *Puccinia* (*Pucciniales*), виявлених у містах Суми, Охтирка, Лебедина і м. Боровенька Лебединського району. У збірниках, які видавав видатний міколог А.А. Ячевський, подані 2 види борошністоросляних, 1 вид іржавих грибів, надісланих із Сум і Лебединського району, а також афідіофоровий гриб *Clavariadelphus ligula*, зібраний у Сосновому борі Глухівського округу в 1928 р. Детальні дані про фітопатогенні мікроміцети околиць Сум в у звіті спостережного пункту за хворобами рослин Сумської дослідної станції за 1926 р. На різних сільськогосподарських рослинах було виявлено 8 видів *Erysipheles*, які того року не мали значного поширення. Найбільшої шкоди сільському господарству завдавали сажкові гриби, уражуючи майже всі культурні злаки. Иржаві гриби траплялися на пшениці, ячмені, бобових і ягідних культурах.

Після створення в 1931 р. відділу мікології в інституті ботаніки АН УРСР у публікаціях київських мікологів з'являється інформація про окремі види грибів, виявлені на території Сумщини. З.Ф.Гіжицька (1933), М.Я.Зерова (1935) повідомляють про знахідки *Coniophora cerebella* у Шостці. В 1954 р. С.Ф.Морочковським розпочаті мікологічні дослідження в заповіднику "Михайлівська цілина", у результаті яких для заповідника стали відомі 1 вид хітридієвих, 2 види ооміцетів, 14 - борошністоросляних, 35 - незавершених, 57 - базидіальних грибів, серед яких - 49 іржавих. Найпоширенішими виявились облигатні паразити рослин із порядків іржавих і ерізифальних грибів, які уражували представників 28 родів покритонасінних, здебільшого *Asteraceae*, *Ranunculaceae*, *Fabaceae*, *Rosaceae*. М. Я. Зерова (1959) наводить для "Михайлівської цілини" 2 нових для України види агарикальних грибів - *Nebeloma saccharioides*, *Psathyrella atomata*. М.Я.Зерова та Г.Л. Роженко (1966) повідомляють про поширення в області *Entoloma rhodopileum*. А.С.Бухало

(1982, 1986) за власними дослідженнями описує мікофлору лісів долини Боромли від Охтирки до с. Литовки. У 1983 р. І.О.Дудка в Тростяниці в р. Боромлі були виявлені нові для України міфоміцети - *Flagellospora paniculoides* і *Polycycladium equiseti*. І.О.Дудка, Л.І.Бурдюкова у монографії, присвяченій альбуговим і фітофторовим грибам, наводять для області 2 види фітофтори і 3 види альбуги на кількох нових рослинах-живителях. Ними виявлені також нові та рідкісні для України види роду *Pezizospora* - *P. sisymbrii-officinalis* (Суми), *P. Rorippa-islandicae* (поблизу урочища "Банний яр" Сумського лісгоспу), *P. brassicae* (Конотоп). Л.В.Смик і Т.О.Мережко (1980, 1985, 1990) виявили на Сумщині 15 видів аскоміцетів, серед яких 9 - нові та рідкісні для України (*Cucurbitaria sorbi*, *Rosellinia calva*, *Leptosphaeria caespitosa*, *Strickeria hispidi*, *Phoma fraxinifolia*, *P. Rubicola*, *Coniothyrium spirea*, *C. Cytisellum*, *C. tamaricellum*). М.Ф.Сміцька (1975) наводить для околиць Кролевеця 7 видів пецизових грибів (згідно даних І. Борщова). В.П.Гелюта у випуску "Флори грибів України" (1989) за літературними даними і власними зборами наводить для області 40 видів *Erysiphales*. С.П.Вассер у своїх випусках "Флори грибів України" (1986, 1992) вказує місцезнаходження на Сумщині 7 видів *Agaricaceae* (із них 3 виявлені автором у двох пунктах Кролевецького та Сумського районів) і 6 видів *Amanitales* (5 - виявлені К.К.Карпенко, і - М.Я.Зеровою).

З 1972 р. викладачем кафедри ботаніки Сумського пединституту К.К. Карпенко проводиться планомірне вивчення шапникових грибів на території області. Обстежені усі типи рослинних угруповань і виявлено 447 видів базидіальних грибів із порядків *Boletales*, *Russulales*, *Entolomatales*, *Tricholomatales*, *Amanitales*, *Agaricales*, із яких 388 - нові для мікофлори області. 17 - для України. Вперше в Україні проведене вивчення грибів боліт. З 1988 року об'єктом дослідження стали й інші макроміцети. Нині їх відомо в області понад 600 видів, серед яких близько 100 афілофоральних, понад 20 гастероміцетів близько 40 сумчастих тощо. З 1998 р. випускниця інституту О.І.Гаврило проводить дослідження паразитних мікроміцетів у Сумському геоботанічному окрузі, їх поширення у різних фітоценозах, включаючи і природоохоронні території. На даний час для округу відомо 15 видів *Pezizosporales*, 48 - *Erysiphales*, 7 - *Ustilaginales*, 65 - *Uredinales*. Мікологічні дослідження на території Сумщини будуть проводитись і надалі, оскільки ще значна кількість систематичних груп в області недосліджена і не вся територія обстежена в достатній мірі.